

Prožívání Krista a Michaela ve vnitřním chrámu duše.

Manichejská mystéria budoucnosti

Tyto obě vývojové možnosti budeme nyní zkoumat podrobněji. Pro lepší pochopení první, pozitivní perspektivy vezměme dále uvedená slova Rudolfa Steinera: „My lidé stojíme ve svém duševním životě skutečně tak, ... že luciferický element je v naší jasné hlavě, ahrimanský element dole je v moudrosti, která prostupuje naši vůli. Musíme mezi tím hledat rovnováhu v něčem, co se nám vlastně zprvu nejeví jako něčím prostoupené" (GA 194, 28. 11. 1919). Tato oblast, která „není ničím prostoupena", je prostor srdce, o němž byla řeč výše. „Jak přichází moudrost do této střední části člověka. Tak jak člověk stojí zprvu ve světě, je - pokud jde o hlavu - držen Luciferem a je - pokud jde o moudrost výměny látek, moudrost údů - držen Ahrimanem. Ale pokud jde o srdce, [musí] přijít do této sféry našeho bytí... postupně právě tak velký pořádek" jako do obou druhých oblastí. A Rudolf Steiner pokračuje: „Čím přichází do této střední části naší lidské bytosti vnitřní logika, vnitřní moudrost, schopnost orientace Kristovým impulsem, tím, co přešlo do zemské kultury mystériem Golgoty ... Prostoupenost Kristovým impulsem patří k naší lidské bytosti" (tamtéž). Tak musí dnes tento „střední prostor" v člověku náležet jen Kristu a jinak nikomu jinému.

V uvedené přednášce uvádí Rudolf Steiner myslící vědomí člověka jakož i jeho život představ ve vztah s oblastí hlavy a s hlubinami jeho chtění jeho vědomí inspirativní. S oblastí *mezi* nimi je však spojeno *vědomí imaginativní*, které musí počínaje naší dobou sloužit jakožto základ pro nové vědomé jasnozření, jímž se stává v duchovní sféře sousedící se Zemí vnímatelným Kristus.

To lze ještě lépe ozřejmit pomocí jiné přednášky Rudolfa Steinera, v níž používá formy čtverce, aby vylíčil to, co je v této přednášce podstatné, přičemž se tento čtverec vztahuje na tutéž oblast lidské bytosti - na jeho oblast srdce.

Tato přednáška má název: „Éterisace krve. Zasahování éterického Krista do zemského vývoje“ (v GA 130, 1. 10. 1911). Rudolf Steiner zde líčí, jak se v lidském srdci stále odehrává proces „éterisace krve“, která potom stoupá v éterisované formě od srdce k hlavě a odtamtud se spojuje s éterickým světem člověka obklopujícím (s makrokosmem). Nejdůležitější v této přednášce je však poukaz na rozhodující skutečnost, že se od mystéria Golgoty v každém člověku pohybuje vedle lidského nebo mikrokosmického proudu éterisované krve proud druhý, proudící v tomtéž směru od srdce k hlavě, proud makrokosmický - proud éterisované krve Kristovy.

V této přednášce se dále líčí, že obvykle proudí tyto oba proudy éterisované krve paralelně, aniž se vzájemně dotýkají, protože člověk o jejich existenci všeobecně nic neví. Začne-li však člověk přijímat aktivně sdělení duchovní vědy, která podporují zduchovnění jeho myšlení, zcela zvláště ta sdělení, která mu poukazují na tajemství Kristovo, pak nastane dříve či později toto: Jestliže dostatečnou měrou zduchovnil své myšlení, potom se budou oba proudy éterisované krve v jeho oblasti srdce postupně spojovat a otevře se schopnost nového jasnozření, takže bude s to zřít Krista v éterickém těle: „Ale spojení těchto obou proudů se uskuteční jen tehdy, když člověk přináší vstříc tomu, co je v Kristově impulsu obsaženo, správné *porozumění*. Jinak nemůže žádné spojení nastat, jinak se oba ty proudy od sebe vzájemně odpuzují.“ Proto je „pro naši dobu ... důležité, aby se člověk naučil nahlížet, že musí přijímat duchovněvědecké poznání a postupně rozehřát, rozohnit to, co proudí od srdce k mozku, rozohnit to tak, že to přináší anthroposofii vstříc porozumění. Následek bude ten, že může přijmout to, co začíná zasahovat počínaje dvacátým stoletím: To je vůči fyzickému Kristu z Palestiny Kristus éterický“ (GA 130, 1. 10. 1911).

V jiné přednášce Rudolf Steiner vylíčil, jak člověk může svou inteligenci (to znamená kosmickou inteligenci Michaelovu, která v něm zpozemšťela) dále rozvíjet a spiritualisovat až k té možnosti, že ji vnese - pomocí anthroposofických cvičení v duchovní oblasti - do astrálního světa. Inteligence takto vnesená do duchovního světa je nyní s to, poté co se proměnila v nové „intelektuální jasnozření“ nebo, což je totéž, ve schopnost imaginativního zření proniknutého myšlenkami, je

s to vést člověka k vědomému prožívání éterického Krista. „Pokrok pak spočívá jen v tom, že lidé rozvíjejí zvýšenou intelektualitu nikoli jen pro sebe, nýbrž ji také vynášejí vzhůru do astrálního světa. Díky rozvinutí takového intelektuálního jasnozření může a bude přicházet takovým lidem, v tomto smyslu pokročivším, éterický viditelný Kristus během nejbližších tří tisíciletí v ústretu stále více a zřetelněji" (GA 130, 18. 11. 1911).

Tak je dnes zapotřebí k tomu, aby se oba ty proudy éterisované krve ve střední oblasti spojily, dvou elementů: zduchovnit myšlení a vyvinout době přiměřené porozumění pro Kristova mystéria. První z těchto elementů přitom připravuje ke spojení mikrokosmický proud éterisované krve, druhý pak jeho proud makrokosmický.

Z podobnosti kreseb v přednáškách z 1. října 1911 a z 21. listopadu 1914 - v obou případech znázornil Rudolf Steiner „krajinu srdce" formou čtverce - vysvětluje zřetelně souvislost duchovních procesů v nich popsaných. A tak lze z jejich vzájemného vztahu vyrozumět toto: Když se člověk dá na cestu zduchovnění svého myšlení a zaměřuje pak toto myšlení vědomě k chápání Krista, pak od sebe odtrhne či oddělí působení Luciferovo a Ahrimanovo jdoucí ve směru levo-pravém a promění onen čtverec v krychli. Tím v sobě opět obnoví z plné svobody onen původní prostor, do něhož Jahve vdechl při stvoření člověka „živoucí dech".

Po mystériu Golgoty znamená obnovení tohoto vnitřního prostoru ve střední oblasti spojení oněch obou proudů éterisované krve, které vede k prožívání Krista v éterické formě. Je to společné působení Luciferovo a Ahrimanovo v levo-pravém směru, které si podrobuje celý prostor podél roviny souměrnosti, to znamená podél vzestupné cesty oněch obou proudů, takže dnešní člověk nemůže ve svém nitru prožívat přítomnost éterisované Kristovy krve a tento člověk, nepřicházející k vědomí její přítomnosti, není s to zřít Krista v éterické formě pomocí nového „intelektuálního jasnozření".

Popsaný proces vytváření prostoru srdce vrhá zcela nové světlo na stěžejní význam rozvoje myšlení na cestě anthroposofického poznání. Neboť myšlení nemá na této cestě význam jen v oblasti poznání, nýbrž je to také nezbytný nástroj, jediný odpovídající základnímu charakteru naší doby, aby byl vědomě zřízen příbytek pro Michaela a Krista v

lidském srdci.

Jak jsme viděli, je Kristus od mystéria Golgoty přítomen v každém lidském srdci díky své éterisované krvi v něm proudící, kdežto Michael chce v dnešní epoše své vlády do lidského srdce vstoupit, jelikož může jen tak splnit svůj úkol na Zemi. Na to poukázal Rudolf Steiner slovy: „Dříve zřeli lidé s Michaelem spříznění Michaela rozvíjejícího svou činnost v duchovní oblasti; nyní poznávají, že mají Michaela nechat přebývat ve svém srdci; nyní mu zasvěcují svůj duchovní život nesený myšlenkami“ (GA 26, 17. 8. 1924). Prostřednictvím produhovněných myšlenek člověka, „povýšené“ či vykoupené intelligence Michaelovy, vstupuje Michael do jeho srdce. On „osvobozuje myšlenky z oblasti hlavy; uvolňuje jim cestu k srdci“ (tamtéž). A to je počátek Michaelovy epochy, ne pouze v kosmu, nýbrž také v člověku, a to v jeho srdci jakožto novém příbytku Michaelově. „Michaelova doba nadešla. Lidská srdce začínají mít myšlenky (tamtéž). Lidské srdce se stává novým vnímacím orgánem pro Michaela-Krista.“

Tím je také vyvrácen názor, že by snad anthroposofie, zdůrazňující prvořadý význam vývoje myšlení, postrádala teplo srdce a že prý je proto nutno vnést do ní toto teplo z duchovních proudů jí cizích. Teplo srdce anthroposofii naopak nechybí, nýbrž chybí lidem, kteří mají takový názor. Neboť na anthroposofické cestě poznání se právě používá plně vyvinutého a zduhovněného myšlení ke zbudování popsaného domova v srdci, jakož i k proměně tohoto srdce v nový poznávací orgán pro Michaela-Krista. Myšlení je zde jako základ tohoto celého procesu absolutně nutné, má-li se tento proces odehrávat od začátku do konce vědomě, jak to odpovídá zralé duši vědomé.

Jestliže ale člověk v sobě vytvořil ze sil zduchovněného myšlení vnitřní prostor, v němž jsou přítomni Kristus a Michael, pak se v něm tento prostor stává místem, odkud může zaznít vůči mocnostem zla výše popsané „Ne“. Neboť v okamžiku, kdy lidské srdce, jsouc probuzeno k poznávací aktivitě, prožije v sobě slova „ne já, ale Kristus ve mně“, se stane toto: Když se luciferičtí a ahrimanští duchové snaží vniknout do onoho vnitřního prostoru zleva a zprava, setkají se v něm s Michaelem a s Kristem a to bude pro tyto duchy počátkem jejich vykoupení. Mimoto je přítomnost Michaela a Krista v člověku mikrokosmickým obrazem, otiskem makrokosmického setkání, které bude - počínaje naší dobou - prožívat rostoucí počet lidí bezprostředně před svým narozením (viz GA 218, 19. 11. 1922). „V našem období je Michael určen stávat se stále více sloužící bytostí Kristovou; takže výrok, že Michaelova vláda vstupuje do dějin pořadajícím způsobem, současně znamená, že se mají stát pravdivými slova: ‚Na Zemi se má rozšířit vláda Kristova.‘ - Michael jaksi nese vpředu světlo spirituálního poznání, vzadu nese Kristus požadavky všeobecné lidské lásky.“ Tyto požadavky, s nimiž se dnes obrací Michael a Kristus na lidstvo a vyzývají je, aby v sobě chovalo „světlo spirituálního poznání“ a teplo „všeobecné lidské lásky“, ty se dnes musí uskutečnit v prostoru srdce každého člověka.

Tento prostor srdce lze ale také nazvat *morálním prostorem*, neboť je ze své povahy nepřístupný silám zla. Navíc jej lze nazvat *manichejskou krychlí*. Neboť jen takový člověk, který zřídí ve své duši tento příbytek, kde lze vědomě prožít přítomnost Michaela-Krista, je s to začít s proměňováním zla v dobro ve smyslu základního principu manichejských mystérií, jenž dochází výrazu ve slovech „Liebe das Bose gut! - Miluj zlo dobře!“.

Dnes se tato slova jeví do značné míry jako ideál budoucnosti. Neboť pravá manichejská mystéria se lidstvu otevrou teprve poté, když bude mít splněn svůj úkol proud rosikuciánský, jehož době přiměřenou formou je anthroposofie. A přece je anthroposofie povolána také již dnes - kromě svého hlavního úkolu otevřít lidstvu nový, vědomý přístup k vyšším světům - ukázat také cestu, jak může být vytvořen tento prostor v srdci. Neboť on není jen základem pro budoucí manichejská mystéria, nýbrž zaujímá také vpravdě centrální posta-

vení v Nových mystériích založených na Vánočním sjezdu, protože může být do tohoto morálního prostoru srdce vložen „dodekaedrický Základní kámen lásky“ vytvořený na tomto sjezdu. Nebude-li však tento prostor srdce vytvořen, pak by bylo vskutku nemožné udržet tento Základní kámen v půdě vlastního srdce. Jako každá živá bytost, potřebuje také tento Základní kámen okolí odpovídající své bytostné podstatě nebo správnou „živnou půdu“, kterou pro něj může člověk vytvořit ze své vlastní svobody, vytvářeje pomocí zduchovněného myšlení morální prostor kolem svého srdce.

Jak bude ukázáno ve druhé části této práce, poslouží tento Základní kámen, jsa v tomto srdečním prostoru nedostupném pro odpůrčí duchy, poslouží v něm nejen jako zdroj sil nezbytných pro člověka v jeho individuální konfrontaci se zlem, nýbrž také jako zdroj nových impulsů, čistě křesťanských a tvořících společenství.

Sergej O. Prokofjev